

Nálada a myšlenka / Dojem a myšlenka

Ještě předtím, než jsme se díky odkazu starých Řeků naučili sevřít své původně těkavé myšlení tím, že se opíráme o pojmy a jejich koreláty, totiž intencionální předměty, bylo nutno zvládnout své vědomí, vláčené jednotlivými dojmy a náladami, tak, aby bylo s to jednak zůstat u některých „obsahů“ vědomí, jednak se naopak jiným vyhýbat nebo je alespoň oslabovat a částečně vyřazovat. Tato nutnost se stávala nevyhnutelností od chvíle, kdy se lidské vědomí začalo emancipovat ze své vázanosti na okamžitou situaci (tak tomu je z velké části i u vyšších zvířat, jejichž trvalejší vazby jsou zajišťovány jinak než vědomím – např. tzv. věrnost psa, náklonnost nebo naopak averze koně, dlouhá „paměť“ slona apod.) a chovalo se k okamžitým situacím a s nimi spjatým dojmům a náladám stále víc jako paměť si podřizující a ji mohutně ovládající zesilovací (anebo naopak zeslabovací) systém. Vědomí se v tu chvíli stávalo prostředníkem posedlostí, obsesí, jež si podmaňovaly lidské vědomí (možná, že jisté náznaky lze dokonce pozorovat již v některých případech u zvířat, tedy nikoli obecně u druhu, nýbrž u jedinců), a proti tomu bylo třeba najít jako účinný prostředek nejen jakýchsi hrází a tedy omezení, nýbrž jiný, pozitivnější způsob jejich zvládnutí a tedy vlastně využití. Bylo k tomu využito toho, čemu říkáme rituální chování; a z rituálního chování se jako nejperspektivnější ukázaly rituály slovní, jazykové, především pak vývojově pokročilé rituály narativní, tedy mýty (a později mytologie), jak to známe zejména u starých Řeků, neboť navzdory umělému stavění LOGU proti MYTHU, dílu to starořeckých filosofů, pro řeckou společnost je charakteristické míšení, směšování obojího, už proto, že LOGOS nemohl prostě jen převzít vládu, nýbrž lidé museli vypracovávat obrovskou spoustu logických (pojmových) souvislostí, bez nichž se nikdo proti občasným – a zprvu i častým – propadnutím zpět do mýtu nedokázal trvale ubránit.

(Písek, 020817-4.)